

Koncepce dlouhodobé péče stále chybí: kdo bude pečovat o české seniory?

Problematika dlouhodobé péče je celoevropským problémem, jehož naléhavost i potřeba systémového řešení narůstá. Důvodem je stárnutí populace a nárůst osob odkázaných na tuto péči, klesající počet pečujícího personálu, podfinancování oblasti a v České republice nevyřešená koncepce péče. Hrozí budoucím seniorům prohlubující se nedostupnost dlouhodobé péče a zhoršování zdravotního stavu? Zeptali jsme se na to prezidenta Asociace poskytovatelů sociálních služeb a prezidenta Unie zaměstnavatelských svazů Ing. Jiřího Horeckého, Ph.D., MBA.

Máte za sebou rok ve funkci prezidenta Evropské asociace ředitelů a poskytovatelů dlouhodobé péče pro staré občany (EDE). Jaké jsou vaše dosavadní dojmy z předsednictví a na jaké problémy se aktuálně soustředíte?

Asociace sdružuje poskytovatele pobytových služeb dlouhodobé péče. Co řešíme napříč Evropou, je tlak na zvyšování kvality poskytovaných služeb. Angažují se v tom nejenom národní státy, ale i Evropská unie, která podpořila projekt vytvořením celoevropského standardu. Dále se zaměřujeme na řešení nedostatku kvalifikované pracovní síly, která trápí většinu zemí. Kde mají pracovníci nižší platy, odcházejí do zemí s vyšším ohodnocením. V zemích, kde jsou vyšší platy, se pak potýkají s nedostatkem pracovníků obecně. Řešíme také otázku většího zapojení do evropského sociálního dialogu v segmentech zdravotnictví, školství, průmyslu. Aktuálně nás pak zaměstnává největší kongres dlouhodobé péče v EU, který proběhne v září v Torunu.

Umožňuje vám nová funkce prosazovat lépe některé představy v oblasti dlouhodobé péče?

Česká republika je součástí EDE od roku 1994 a patří k aktivnějším členům organizace. Máme za sebou řadu úspěšných přeshraničních projektů, porovnávali jsme systémy sociální péče jednotlivých členských zemí. Osobně se znám s řadou zahraničních kolegů, víme, co jednotlivé země trápí. Přínos funkce prezidenta EDE vidím v možnosti jednat na evropské úrovni a s Evropskou komisí, kde se snažíme vytvářet určitou bariéru proti představám celoevropsky unifikované dlouhodobé péče. Obecně se i na celoevropské standardy díváme spíše kriticky. Kvalita péče je v každé zemi jiná a není důvod ji standardizovat. Evropská unie chce omezit maximální kapacitu lůžkových zařízení, například na 25 lůžek, čemuž se bráníme. Zkušenosti z řady vyspělých evropských zemí totiž ukazují, že omezení není nutné. Evropský rozhled nám umožňuje lepší argumentaci a následné prosazení na národní úrovni.

Léta se hovoří o podfinancovanosti dlouhodobé péče. Tato oblast snad politiky nezajímá? Jaké nástroje by se mohly využít pro zlepšení situace?

Téma není dostatečně politicky atraktivní, protože nezasahuje tolik voličů jako zdravotnictví nebo školství. U sociálních služeb jsou problémy vidět pozvolna, nedostupnost azylových domů, pečovatelských služeb nebo domovů pro seniory není takový problém, aby se musel ihned politicky řešit. Problém podfinancování souvisí také s nejasně rozdělenými kompetencemi. Někde se výrazně spolupodílí město či obec, jinde kraj. Rozdíl mezi jednotlivými kraji byly donedávna v řádu stovek procent. Částečně jsou služby hrazeny z prostředků zdravotních pojišťoven, částečně ze státního rozpočtu, ale i to se regionálně liší. Financování

dlouhodobé péče tedy není systémové, navíc státní dotace, které se zde podílejí zhruba 26 %, rostou pozvolna a spíše v souladu s tlakem na zvyšování platů a mezd. Významným důvodem podfinancování je i to, že se posledních pět či šest let ze státního rozpočtu v porovnání s většinou zemí EU na sociální oblast vyčleňuje příliš malá částka.

Jak bude vypadat budoucnost klientů v pobytových zařízeních dlouhodobé péče za takových 20 let, pokud nedojde k radikálnější změně?

Je zde několik hrozeb. Jednak hrozí zvýšení nákladů na péči v důsledku tří faktorů: stárnutí populace a nárůst osob závislých na cizí péči, dále zvyšování počtu osob trpících demencí, přičemž o pacienty v pokročilém stadiu bude velmi náročné až nemožné se postarat pouze v jejich domácím prostředí, a konečně defragmentace rodiny, rodinných hodnot a tradic, díky níž se zvyšuje tlak na ženu, aby zůstala v pracovním procesu a aby se méně starala o děti i stárnoucí rodiče. Ukazuje se, že také v zemích, jako jsou Itálie či Španělsko, dochází k posunu tradičních hodnot a že členové rodiny jsou déle ekonomicky aktivní a nemohou nebo nechtějí již tolik pečovat o své blízké. Důsledkem toho bude nedostatek zdrojů, jak finančních, tak personálních a zvyšující se poptávka po službách. Odhaduje se, že v příštích dvaceti letech bude potřebné až ztrojnásobit

bení výdajů na dlouhodobou péči. Vedle toho porostou paralelně i náklady na zdravotní péči. Řešit bude třeba i nedostatek personálu. V Rakousku to částečně vyřešili systémem 24/7. To znamená, že k nim jezdí ze Slovenska i z jiných zemí pečovatelské, které tam 14 dní bydlí, a poté mají 14 dní volno. U nás to vzhledem k nízkým platům zavést nelze. Nemáme prostředky, které bychom mohli pracovníkům v této trochu atypické službě nabídnout. Řešením by snad mohly být tzv. mikropečovatelské služby. Ty by byly založené na tom, že jeden pracovník by pečoval třeba o tři lidi na plný úvazek na bázi živnostenského oprávnění. Každopádně je třeba situaci řešit již nyní a budovat síť potřebných zařízení s personálním zajištěním, protože jinak bude stát pečovatelskou povinnost přesouvat zpět na rodiny.

Co by se mělo změnit v legislativě, aby se situace konečně zlepšila?

Poslední čtyři vlády vypracovávaly každá svůj koncept dlouhodobé péče. Poslední šel do novely zákona o sociálních službách, která se ale nestihne schválit. Od příští vlády budeme tedy čekat na pátou verzi. V zásadě byly vytvořeny dvě varianty koncepce dlouhodobé péče. V jedné se striktně rozděluje sektor zdravotní a sociální, v té druhé se v oblasti týkající se dlouhodobé péče resorty spojují. Oba přístupy mají své výhody a nevýho-

dy. V zásadě je jedno, který zvolíme. Důležité je, abychom se pro jeden model rozhodli, protože nyní máme něco mezi tím. Některé složky jsou oddělené (domácí a pečovatelská péče), jinde se to trochu mísí (například v domovech pro seniory). Nepotřebujeme přitom nutně nový zákon. Stačila by úprava stávajících zákonů o zdravotních a sociálních službách. Sám jsem byl vždycky příznivcem sloučení resortů, ale zjistil jsem, že je zde tolik bariér, že vzhledem k politickému prosazení by bylo snazší zvolit systém oddělených resortů.

Můžete vysvětlit rozdíl mezi léčebnou dlouhodobé péče (LDN) a domovem pro seniory z hlediska poskytování péče?

Tyto pojmy se občas zaměňují, jde však o dvě různá zařízení. Léčebna by měla být orientována více na lékařskou, ale i rehabilitační péči. Je v ní 24hodinová přítomnost lékaře a dalších specialistů. Domov pro seniory by měl být zaměřen spíše na akcentaci domácího prostředí a sociálního kontaktu, měl by podporovat aktivizaci seniorů, ale i naplňování jejich individuálních cílů a potřeb. Bohužel jsou však lidé, kteří potřebují dlouhodobou péči, obvykle umístováni tam, kde je zrovna místo – bez ohledu na to, co potřebují. V Rakousku nabízejí ještě třetí specializovanou variantu, a sice takzvané odlehčovací pobyty, určené například pacientům, kteří potřebují pomoc a přípravu na návrat do domácího prostředí po zdravotních komplikacích.

V poslední době se mediální pozornost soustřeďuje na již zmíněný nedostatek personálu v zařízeních dlouhodobé péče. Je to opravdu žhavý problém?

Na tuto otázku intenzivně upozorňujeme, protože nám pečovatelé a pečovatelské odcházejí. V současnos-

ti jich v České republice chybí asi sedm tisíc a některá zařízení již odmítají přijímat nové klienty. Hlavním důvodem je plat. Základní plat pečovateli totiž činí přibližně 12 tisíc hrubého, průměrný pak asi 18 tisíc hrubého. Navíc jde o směnný provoz a fyzicky i psychicky náročnou práci. Jestliže jiní zaměstnavatelé, například supermarketové, nabízejí plat v jednosměnném provozu o několik tisíc vyšší, pak není divu, že lidé volí jinou variantu obživy. Díky našemu úsilí se nicméně po řadě měsíců podařilo vyjednat navýšení základních platů o 23 % s platností od 1. července letošního roku.

Je u nás patrný odliv pečovateli do zahraničí?

V rámci Evropy patří pečovatelé obecně spíše do kategorie hůře placených pracovníků. V některých zemích musí mít dokonce ještě jedno zaměstnání, aby se neocitli pod hranici chudoby. Pouze v Dánsku je průměrná mzda pečovatele vyšší než průměrná mzda obecně. Srovnáme-li platy v České republice s těmi v Rakousku či Německu, pak ty naše jsou samozřejmě nižší, ale pečovatelé od nás tolik neodcházejí. Jedním z důvodů je jazyková bariéra a obecně neochota stěhovat se za práci. Celoevropským problémem však je stárnutí pečovatelského personálu, přičemž starší lidé často na tuto práci fyzicky nestačí, ale mladí se do ní nehlásí.

Jste spoluzakladatelem nové politické strany Realisté. Jak se chcete vypořádat s palčivými otázkami dlouhodobé péče?

V našem programu máme tři body v sociální oblasti, které bychom chtěli realizovat během následného čtyřletého období. Jedná se o podporu matek prostřednictvím snížení sociálního pojištění, dále chceme prosa-

zovat částečné pracovní úvazky, a to jak pro matky po mateřské dovolené, tak také pro seniory, kteří potřebují o někoho pečovat nebo nechtějí odejít rovnou do důchodu. Chceme rovněž řešit otázky využívání příspěvku na péči nebo z našeho pohledu nesmyslné sociální odvody na starobní důchod u pracujících důchodců.

Na podzim nás čeká konference Zdravotnictví 2018. Můžete jmenovat některé body ze zdravotně-sociální oblasti, které budou letos na programu?

Každoročně se v rámci konference snažíme otevřít diskusi na téma, jaký bude následující rok v oblasti zdravotnictví. Výstupy pak předáváme ministerstvu, pojišťovně a dalším subjektům. Letošní ročník bude trochu jiný, protože máme před volbami. Chceme konferenci rozšířit o vizi českého zdravotnictví na další volební období, tedy 2018 až 2022, a podívat se na něj z pohledu hlavních politických stran.

Když se ohlédnete za předchozími ročníky, vnímáte konferenci Zdravotnictví jako užitečnou platformu pro diskusi o českém zdravotnictví?

Vidíme, že zájem odborné veřejnosti je poměrně velký a stabilní. To dokazuje, že pro účastníky má konference smysl. Mohou si zde od klíčových osob vyslechnout, co se v oblasti odehrává, a účastnit se interaktivní diskuse. Platí to přitom nejen pro konferenci Zdravotnictví, ale i pro konferenci Školství, které se naposledy účastnila pětistovka ředitelů. Takže lidé, kteří nechtou Učitelství noviny a časopis Zdravotnictví a medicína, mají možnost se na uvedených konferencích dozvědět, co se v oboru odehrává a chystá.

MUDr. Andrea Skálová

Inzerce M171000374

**SYMPOZIUM
AGEL XI.**
5.-6.10.2017
NH COLLECTION OLOMOUC CONGRESS

**NOVÉ TECHNIKY A TECHNOLOGIE
V MEDICÍNĚ**

SYMPOZIUM SE KONÁ POD ZASTITOU
Ing. Tomáše Chrenka, Ph.D.
předsedy dozorčí rady AGEL a.s.

Veškeré informace: symposium.agel.cz

Vzdělávací a výzkumný institut
AGEL

AGEL